

Saksframlegg

ETABLERING AV LANDSDEKKENDE SÅKORNFOND I TRONDHEIM

Arkivsaksnr.: 06/23734

Forslag til vedtak:

Trondheim kommune er positiv til arbeidet Såkorn Management AS er i gang med for å etablere et landsdekkende såkornfond i Trondheim.

Formannskapet gir Rådmannen fullmakt til å forhandle frem en avtale om å investere inntil 5 millioner kroner i såkornfondet. Trondheim kommune skal gå inn på forretningsmessige betingelser, på lik linje med private bidragsytere. Midlene tas fra Trondheim kommunes næringsfond.

Saksutredning:

Bakgrunn

Trondheim kommune er invitert til å gå inn som finansiell investor i Såkornfondet "Proventus" i Trondheim. Arbeidet med å etablere dette fondet ble igangsatt i 2004, etter initiativ fra daværende næringsminister Børge Brende. Det går derfor under det mer kjente tilnavnet "Brende-fondet". Det ble i Stortinget vedtatt å etablere fire landsdekkende regionale såkornfond, tilknyttet universitetsbyene Oslo, Bergen, Stavanger og Trondheim. Disse landsdekkende såkornfondene tilknyttet universitetsbyene er ment å utfylle "Ryan-fondet", de distriktsrettede såkornfondene som ble opprettet året før, etter initiativ fra daværende leder i næringskomiteen i Stortinget, Inge Ryan.

De fire såkornfondene vil til sammen utløse over 1,3 milliarder som skal gå til nyskaping innenfor næringslivet i årene fremover. Dette er samlet forvaltningskapital når både privat og offentlig kapital medregnes. Fondene har en samlet låneramme for ansvarlige lån fra staten på 667 millioner kroner og totale tapsfondsbevilgninger på 167 millioner kroner. Dette reduserer sannsynligheten for at de private investorene taper penger gjennom å investere i fondet. Det forutsettes i Stortingets vedtak at private deltar med kapital i fondene tilsvarende statens ansvarlige lån. Fondet som lokaliseres i Trondheim vil ha en kapitalbase på 334 millioner kroner når det er fullinvestert.

Etableringen av de distriktsrettede fondene og de nye landsdekkende såkornfondene vil bidra til å skaffe tålmodig kapital og relevant kompetanse til nye nyskapende prosjekter og stimulere til private investeringer i nystartede, innovative foretak med vekstpotensial. Dette vil bidra betydelig til kortere vei fra akademisk idé til kommersiell suksess.

Statens ansvarlige lån blir ytet gjennom Innovasjon Norge basert på en ordning som forutsatte godkjenning av EFTAs overvåkningsorgan ESA. Det har tatt betydelig tid å få fram en tilfredsstillende statlig risikoavlastningsordning men i februar 2006 forlåt det en godkjenning fra ESA. Styret i Innovasjon Norge har deretter gitt mandat til Proventus Management AS å innhente kapital og forvalte det landsdekkende såkornfondet i Trondheim.

Om såkorn

Internasjonalt og i Norge er det utviklet egne ordninger for å trekke privat kapital og kompetanse tidlig inn i kunnskapsbaserte nyskappingsbedrifter. Dette er motivert ut fra at det i den globale konkurransen er viktig å komme først med nye produkter basert på ny teknologi for å lykkes. Dette krever risikovillig og kompetent kapital inn i bedriftene i en tidlig utviklingsfase. Erfaringer viser at kun et fåtall av investeringselskaper og privatpersoner går inn i disse tidlige utviklingsfasene av norske bedrifters liv. Her kommer de spesielle ordningene med såkorn/venturekapital inn.

Såkornkapital skal finansiere utvikling av kunnskapsbaserte idéer til potensielle nye vekstbedrifter rettet mot et internasjonalt marked. Før kommersialisering av et produkt, har gründeren vært gjennom idéfase, teknologiutvikling, testing og etablering av forretningskonsept.

Siden risikoen er stor, har bedriftene størst problemer med finansiering i fasen fra teknologiutviklingen kommer i gang og kapitalbehovet melder seg, til man har fått gjennomført første testsalg og derved sannsynliggjort muligheten for å lykkes med kommersialiseringen. Såkornfond har en tendens til å vri virksomheten i retning av venturefond, det vil si etter en tid å ta mindre risiko.

Trondheim kommune

Så Korn Management AS

De store, tunge aktørene innenfor næringslivet i Trondheimsregionen, hovedsakelig fra bank og finans, gikk allerede i 2005 sammen for å etablere et kompetent management for å håndtere forberedelsene til etableringen av fondet.

Herbjørn Skjervold ble ansatt for å lede managementet. Han er utdannet siviløkonom fra NHH i Bergen, og har yrkesbakgrunn fra blant annet NTNU, Sintef, Fokus Bank og Ernst & Young. I tillegg har han med seg Hans Olav Torsen, som er utdannet sivilingeniør fra NTH og har yrkesbakgrunn fra Sintef, NTNU, Kongsberg Gruppen, Leiv Eiriksson AS, gründer bak Seatex og sist som konsernsjef i Navia. Nylig er Thor Egil Five, som også har bakgrunn som sivilingeniør fra NTH ansatt i managementet. Han kommer fra Statoil, hvor han i mange år har ledet Statoil Innovation AS, frem til han gikk inn i Så Korn Management.

Managementet har et godt sammensatt team med ulike bakgrunn, tung erfaring og sterke nettverk både fra forsknings- og utviklingsmiljøene samt fra næringslivet. I tillegg til de tre som allerede er på plass i managementet, skal det etter planen rekrutteres ytterligere to investeringsmanagere med erfaring fra IKT/VC og en controller.

Så Korn Management har en visjon om å skape et ledende og preferert såkornselskap i Norge, og deres forretningsidé er å skape avkastning for sine investorer gjennom å kommersialisere forretningsidéer fra norske teknologi- og kunnskapsklynger, ved å investere i nye vekstselskaper rettet mot internasjonale markeder. De har et mål om å skape nye vekstbedrifter, gi 14 % avkastning og å kommersialisere teknologi. Så Kornfondet i Trondheim skal ha energi, IKT, marin/maritim sektor, medisinsk teknologi samt material- og prosess teknologi som investeringsområder. Fondet vil ha en investeringshorisont på inntil 12 år og innbetaling til fondet vil skje over flere år.

Status for etablering av fondet

Så Korn Management AS har arbeidet siden i fjor høst med å bearbeide investormiljø med sikte på investeringer i fondet. Et endelig prospekt forelå i midten av mai i år, og arbeidet med å hente inn nødvendig kapital for å reise fondet har vært intensivt betydelig den siste måneden.

Den endelige tidsfristen for å reise nødvendig privat kapital er fra statens side satt til den 1. oktober i år. Det er derfor nødvendig å få nødvendige avklaringer og kommitert kapital på denne siden av sommeren for å kunne gå videre med etablering av fondet. Fondet i Bergen er nå etter hva Rådmannen kjenner til så godt som fulltegnet. Rådmannen har et inntrykk av at innhenting av privat kapital til fondet i Trondheim går noe tregere enn til de øvrige fondene. Så langt har fondet i Trondheim fått enten kommitert kapital eller indikert interesse for en kapitalbase på rundt 115 millioner kroner. Det betyr at det fortsatt gjenstår å reise rundt 50 millioner kroner før fondet kan etableres.

Trondheims fortrinn for såkorninvesteringer

Strategisk Næringsplan for Trondheim kommune beskriver forsknings- og utviklingsmiljøet og nyskapsvirksomheten som et av de fremste hovedsatsingsområdene for byen. Med utgangspunkt i de betydelige kompetansemiljøene, med NTNU og Sintef i front, ligger svært mye til rette for at man skal lykkes med å kommersialisere idéer og forskningsresultater nettopp i Trondheim. Bedrifter som Nacre, Aqualyng, Revolt og Mison er gode eksempler på dette.

NTNU og Sintef har energi, marin/maritim, medisinsk teknologi, materialer og prosess og IKT som teknologiske hovedsatsingsområder. Disse områdene sysselsetter nærmere 2000 forskere og rundt 1000 doktorgradsstudenter. Anslag viser at det ut av dette årlig kommer rundt 150 prosjektidéer og 20-25 case,

Trondheim kommune

noe som gir rom for betydelige investeringsmuligheter innenfor såkornsegmentet. I perioden 1981 og frem til 2005 er det etablert 260 bedrifter med utgangspunkt i NTNU og Sintef. En rekke av disse bedriftene ligger fortsatt i Trondheimsregionen, eller de er solgt og har dermed frigjort ny kapital som har muliggjort flere nye investeringer i regionen.

Trondheim kommunes rolle innenfor såkorn og venture

I 1984 gikk Trondheim kommune inn med kr. 1.150.000 i aksjekapital og forvaltningskapital i AS Virksomhetsutvikling (ASEV) i forbindelse med etableringen og drift av innovasjonssenteret i Teknostallen. Såkornselskapet til det nasjonale Norsk Vekst ble i 1991 etablert med forvaltningsadresse Trondheim og kalt Norsk Nyetablering AS (NYAS). Dette ble i 1996 slått sammen med ASEV/SIKON til Trøndelag Vekst AS.

Såkorinvest Midt-Norge (SIM) ble etablert i 1998 som en del av den statlige såkornordningen. Fondet hadde i starten forretningsadresse Ålesund, men forvaltes nå av Leiv Eiriksson Nyskaping (LEN), Trondheim, gjennom en forvaltningsavtale. SIM er nå fullinvestert og kan ikke investere i nye prosjekter/selskaper men konsentrere seg om oppfølgingsinvesteringer i eksisterende portefølje. Dette betyr at det er stort behov for tilgang på såkornkapital med sterk kompetanse bak kapitalen.

LENs administrering av det statlige FORNY-programmet for kommersialisering av forskningsresultat var et godt utgangspunkt for forvaltningen av det regionale såkornfondet, Såkorinvest Midt-Norge. LEN er største aksjonær med 14,17% av aksjene. Fondet har til nå investert 53 millioner kroner i 53 bedrifter og har et stort press fra gode prosjekter som ønsker finansiering. Dette skyldes LENs nære kontakt med forskningsmiljøene. Trondheim kommune er medeier i Leiv Eiriksson AS.

Formannskapet behandlet i november 2004 en sak om Trondheim kommunes engasjement innenfor såkorn og venture. Et resultat av dette ble at Trondheim kommune direkte gjennom Kraftfondet investerte 50 millioner kroner i det Trondheimsbaserte venturemiljøet Viking Venture. Samtidig åpnet Formannskapet for at det kan foretas investeringer av en beskjedne karakter for å sikre at det etableres nye såkornfond. Det ble forutsatt at disse investeringene ikke kan foretas direkte av kraftfondet.

Vedtak i Formannskapet 02.11.2004:

”Formannskapet åpner for at Trondheim kommune kan delta som bidragsyter for å få etablert nye, eller styrke eksisterende såkorn-fond med lokal tilknytning. Dette skal i tilfelle være investeringer av en svært beskjedne karakter. Det er ikke åpning for å investere i såkorn gjennom kraftfondet.”

Trondheim kommunes Næringsfond

I forbindelse med salget av Trondheim Energiverk til Statkraft i 2001, ble det i avtalen mellom Trondheim kommune og Statkraft lagt inn en forutsetning om at Statkraft i forbindelse med transaksjonen skulle overføre 50 millioner kroner for opprettelse av et næringsfond og et kulturfond. 25 millioner ble da overført til et allerede eksisterende næringsfond, hvor det i dag står rundt 35 millioner kroner.

Grunnkapitalen i næringsfondet har så langt ikke vært benyttet til noen formål, men avkastningen går til å delfinansiere kommunens næringslivsarbeid. Fondet forvaltes sammen med Kraftfondet.

Det er ingen retningslinjer for næringsfondet som legger noen begrensning i forhold til investeringer i såkornfond, selv om dette ikke har vært praksis tidligere. Trondheim kommune har imidlertid en policy på at vi ikke foretar investeringer i enkeltselskap som driver kommersielt i konkurranse med allerede etablert

Trondheim kommune

virksomhet.

Vurdering

Opprettelsen av de landsdekkende så vel som de distriktsrettede såkornfondene har vakt betydelig interesse både politisk og blant næringsliv, lokalt, regionalt og nasjonalt. For Trondheim er det avgjørende at tilgangen på risikovillig kapital er god, for å sikre at det er en størst mulig kommersialisering av forskningen som foregår rundt de tunge FoU-miljøene som er lokalisert her.

Både store nasjonale bedrifter og mindre lokale investormiljø har signalisert at de ønsker å satse på disse såkornfondene for å bidra til flere kommersialiseringer og økt verdiskaping i regionen. Det har stor betydning for Trondheimsmiljøet at nødvendig kapital reises og at fondet etableres innen fristen i høst. I den grad Trondheim kommune kan bidra til å realisere dette, teller det svært positivt som signal til øvrige potensielle investormiljø.

Rådmannen understreker at det er forbundet en relativ betydelig risiko til denne type investeringer i såkorn. Samtidig er det viktig å legge vekt på at dersom noen case realiseres og lykkes, vil dette kunne bety store gevinster. Det må også tillegges vekt at staten i dette tilfellet har opprettet egne tapsfond som skal avlaste de private investorenes risiko. Rådmannen anbefaler at Trondheim kommune legger seg på et nøkternt nivå i sin investering. I denne sammenheng vil dette bety et beløp i størrelsesorden 3-8 millioner kroner.

Rådmannen forutsetter at Trondheim kommune skal være en finansiell investor på lik linje med de private aksjonærene i fondet. Dette er også en viktig forutsetning for å sikre fortsatt fremtidig avkastning fra næringsfondet. Det vil dermed være å betrakte som en finansiell plassering av deler av kapitalen som i dag forvaltes gjennom Kraftfondet.

Konklusjon

Rådmannen anbefaler at Formannskapet gir Rådmannen fullmakt til å fremforhandle en avtale mellom Trondheim kommune og Såkorn Management AS om en investering på inntil 5 millioner kroner i såkornfondet.

Midlene tas fra Trondheim kommunes næringsfond. Det forutsettes at investeringen skjer på kommersielt grunnlag, på lik linje med de private investorene i fondet.

Rådmannen i Trondheim, 19.06.2006

Inge Nordeide
rådmann

Rolf Jarle Brøske
saksbehandler

